

Рашка Йосифова (Велико Търново)

**ОНОМАСТИЧНИТЕ ТЪРСЕНИЯ НА ГЛ. АС. К. Ф. Н.
НЕДЯЛКА ИВАНОВА (ВЕЛИКО ТЪРНОВО)**

Недялка Станчева Иванова е родена на 22 септември 1945 г. в с. Леденик, общ. Велико Търново, обл. Ловешка. Завършва средно образование във Велико Търново, където през 1967 г. във ВПИ "Братя Кирил и Методий" получава и висше образование по специалността българска филология. От 1967 г. в продължение на четири години е учителка по български език и литература в СПТУ – гр. Полски Тръмбеш. След успешно издържан конкурс Н. Иванова е назначена на работа във Великотърновския университет "Св. Св. Кирил и Методий" (тогава все още Висш педагогически институт) отначало на нередовно място (1972), а от 1973 г. е преназначена като редовен асистент по Увод в езикознанието. Повишена е в старши асистент през 1976 г., когато са ѝ възложени и лекции по Увод в езикознанието, а от 1985 г. е главен асистент. През 1993 г. защитава кандидатска дисертация на тема *Местните имана в Луковитско*.

Научните интереси на Н. Иванова към проблемите на ономастиката започват още от студентските ѝ години. Тя е секретар на кръжока по ономастика с научен ръководител проф. Н. К о в а ч е в и защитава дипломна работа *Топонимията на южната половина на Великотърновска околия*. Първите публикации на Н. Иванова след постъпването ѝ във Великотърновския университет са свързани с антропонимията, точно тя засяга различни проблеми, отнасящи се до личните, фамилните и прякорните имена на героите в поемата "Кървава песен" на П. Славейков: *Наблюдения върху антропонимията в поемата "Кървава песен"* (Е з. и литер., 1975, № 5, 45–49), *За употребата на някои антропоними в поемата "Кървава песен"* (Р о д н а реч, 1976, №2, 59–62), *Една особеност при употребата на антропонимите в поемата "Кървава песен"* (Б ъ л г. език, 1978, № 3, 233–237).

Най-обширното изследване на Н. Иванова в областта на антропонимията е книгата *От А до Я. Имената на българите* (С., 1985, 250 с., в съавторство с П. Радева). Книгата е изградена от две основни части. В първата част на достъпен език се разясняват въпроси като: отговорността на родителя при именуване на своето дете, характер на съхранената през вековете личноименна система у българите, народната традиция при даване на лично име, особености на съвременната българска личноименна система, необходимост от защита на българското име от модни подражателства. Втората част на книгата съдържа речник на личните имена от домашен произход с тълкуване семантиката на името и битуването му в литературни или в исторически източници. Въпреки своя научнопопулярен характер книгата има принос за българската ономастика, особено със своя речник.

Трайно място в научните дирения на Н. Иванова заемат въпросите на българската топонимия. Защитената от нея кандидатска дисертация *Местните имена в Луковитско* се предхожда от три публикации, които са свързани със същия проблем: *Мнение за селищното име Луковит* (Бълг. език, 1989, № 4, с. 348), *По въпроса за двойните местни названия от Луковитско* (Език и литер., 1989, № 3, 27–38), *Структурно-семантичен анализ на селищните имена в Луковитско* (– В: Трудове на ВТУ “Св. Св. Кирил и Методий”. Филологически факултет. Т. 23. В. Търново, 1992, № 2, 67–92). В дисертационния труд за пръв път се представя пълно и системно изследване на топонимията на бившата Луковитска околия, като са проучени 23 селища и са записани 4 814 местни имена (ороними, хидроними, ойконими). След кратките физико-географски, исторически и езикови данни за отделните селища детайлно и компетентно е направена лексикалната характеристика на местните имена, където специално внимание се отделя на посесивните имена. Особена заслуга на авторката е анализът на отношенията между двойните местни имена, а също и възстановяването на някои диалектни лексеми въз основа на топонимичния материал. Интерес представляват и останалите глави от дисертацията: фонетични особености, структурни и граматични особености, речник на местните имена (обхващащ 338 машиноп. стр.). Анализът на топонимообразуването позволява на авторката да установи старинните и рядко срещани топонимообразователни модели и способности, като за пръв път разглежда функцията на суфикса *-арв* в българската топонимия. Приносен характер има и посочването на архаичните начини за изразяване на определеност при местните имена.

Резултат от участието на Н. Иванова в комплексната тема "Езикови и поселищни отношения в басейна на р. Янтра в светлината на топонимията" (с научен ръководител проф. Н. К о в а ч е в) са и нейните статии, свързани с топонимията на Павликенско: *Името на с. Вишовград (Павликенско) и поглед върху имената на местностите му* (- В: 1 3 0 0 години българска държава /Велико Търново/, 1982, 75-83) и *Местните имена с топонимични наставки от Павликенско* (- В: Ю б и л е е н сборник "20 години Великотърновски университет 1963 - 1983". Кн. 1. Езикознание. Велико Търново, 1983, 131-141). Цялостните наблюдения на авторката намират израз в монографията *Местните имена в Павликенско* (под печат, - В: Т р у д о в е на Великотърновския университет), обхващаща топонимите на 19 населени места. Авторката е събрала максимално топонимичния материал, като интерпретира 2 691 местни имена. Монографията е изградена от три глави: селищна история, езиков анализ на имената и речник на топонимите. Езиковият анализ на имената включва фонетични и граматични особености, образуване на имената, речникови особености и семантична класификация. Заслуга на Н. Иванова е прецизното обособяване на топонимичните пластове в зависимост от произхода и от старинността на имената (в обсега на Павликени старинният пласт посочва наличие на живот най-рано през Втората българска държава), а също и по-задълбоченото тълкуване на някои топоними (напр. на селищното име *Вишовград*).

Гл. ас. Недялка Иванова продължава своите научноизследователски търсения в областта на българската ономастика. Тя вече има събран материал за местните имена от Свищовско и от селищата на Полскотръмбешкия район (съвместно с гл. ас. М. А н г е л о в а - А т а н а с о в а), а също така участва в комплексна тема, чиято цел е изработване на речник на българските фамилни имена.